

<< *El far de Sant Sebastià a Palafrugell.
Inaugurat l'1 d'octubre del 1857.*
Foto: JQMJ

Un no volia venir i a l'altre li va costar marxar

Manuel Cazorro i José María Faquineto. Dos funcionaris de l'Estat que vam deixar empremta

Girona ha estat, tradicionalment, una destinació poc desitjada per als funcionaris de l'Estat, ara i abans. Això que passa avui dia, es donava molt més en el segle XIX i a començaments del XX.

JOAN BARBARÀ > TEXT I FOTOS

Molts treballadors públics de l'Administració central tenien una idea preconcebuda de la ciutat de Girona i comarques, i, ja fossin policies, militars, jutges o personal d'hisenda, obres públiques, govern civil, correus..., consideraven que Girona era un lloc massa petit i provincià, i una de les primeres coses que feien en arribar, gairebé abans d'instal·lar-se, era apuntar-se a un concurs de trasllat. Trobaven que Girona era un lloc allunyat físicament de tot i molt diferent, en l'aspecte social però sobretot en el cultural, dels seus llocs d'origen.

Aquesta percepció del funcionari que arribava a Girona era força estesa, tant en els nivells de l'escala bàsica com entre els càrrecs de més responsabilitat. Alguns, però, amb el temps canviaven d'opinió i acabaven allargant l'estada. D'entre aquests, hi ha els casos paradigmàtics de dos personatges que, sense perdre mai la fidelitat a Madrid, varen saber-se integrar a la societat gironina del seu temps. Estem parlant de Manuel Cazorro Ruiz i de José María Faquineto Ródenas.

Naturalista eminent i arqueòleg

Naturalista, arqueòleg i col·leccionista destacat, Manuel Cazorro va néixer a Madrid l'any 1865 en el si d'una família benestant. El seu pare era un polític liberal que va donar als seus fills una bona educació. Seguint la tradició familiar, es va llicenciar en dret l'any 1885 i es doctorà en ciències naturals, per la Universitat Central de Madrid, cinc anys més tard. El mateix any (l'11 de juliol de 1890) va guanyar per oposició la plaça de catedràtic d'història

La seva curiositat i la capacitat de treball varen fer que Manuel Cazorro anés més enllà de la seva feina a l'institut i s'interessés per altres temes com ara l'arqueologia i la prehistòria

>> *Manuel Cazorro a Empúries.*

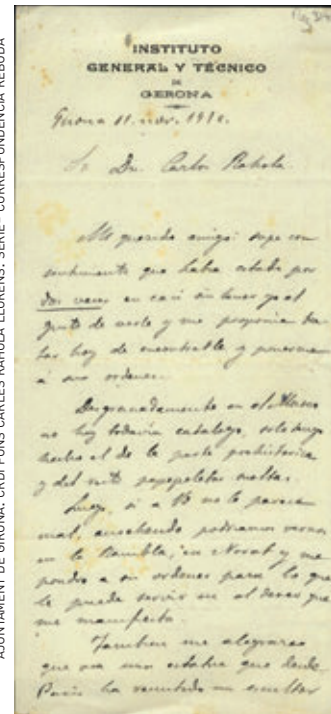
natural, fisiologia i higiene a l'institut de secundària de Girona, però no s'hi va incorporar fins set anys més tard. Manuel Cazorro va fer mans i mànigues per tal de retardar al màxim possible la seva arribada a Girona.

Tot just el segon semestre de 1890, es va apuntar d'ajudant interí sense sou a l'Estació Biològica Marítima de Santander, va prendre possessió com a catedràtic d'història natural de l'institut Cardinal Cisneros de Madrid i va acceptar el nomenament com a eventual adjunt de l'Estació Zoològica Marítima de Nàpols.

En un estudi molt complet sobre Manuel Cazorro, publicat en els *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* de l'any 2005, Isabel Vallvé explica que,

AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI FONS CARLES RAHOLA LLORENS. SÈRIE - CORRESPONDÈNCIA REBUODA

>> *Claustre de professors en una aula de l'Institut Vell, 1900. A la dreta, carta de Manuel Cazorro a Carles Rahola Llorens, 11/11/1910.*

mentre era a Nàpols, Cazorro anava cobrant els seus honoraris de l'institut de Girona. Per això va redactar una autorització a favor del catedràtic numerari i secretari de l'institut de Girona, Pau Civil, en què li donava poders perquè pogués signar-li la nòmina, «para que pueda cobrar cuanto por concepto de sueldo, atrasos ú otros derechos me puedan corresponder como catedrático de este instituto».

Especialista en comissions de serveis

Quan se li va acabar la feina a Nàpols, va tornar a Madrid i es va reincorporar com a professor de «técnica y micrografía de la Facultad de Museos de Ciencias Naturales de la Corte». Més endavant, tot cobrant de Girona, es va buscar una altra ocupació en el Museu de Ciències Naturals de Madrid. Explica Isabel Vallvé, en el seu treball en els *Annals*, que el gener de 1895 se li va acabar la comissió de serveis en el Museu de Ciències Naturals de Madrid i que va rebre indicacions que havia d'incorporar-se definitivament a la seva plaça de Girona. Malgrat aquesta ordre del director d'Instrucció Pública, Cazorro en va fer cas omís i va intentar noves maniobres dilatòries per tal d'evitar haver de venir a Girona.

Manuel Cazorro va incomplir totes les normatives i els terminis que se li varen donar, es va sortir amb la seva i aquell any tampoc es va traslladar a Girona. De moment, va continuar a Madrid i després va concursar per anar a un institut del Ferrol, i a les universitats de Sevilla i Saragossa. Tot era bo menys venir a Girona. Finalment, se li varen acabar tots els arguments i l'abril de 1897 no va tenir més remei que incorporar-se definitivament a l'institut del carrer de la Força. Des que va guanyar la plaça de catedràtic fins que va començar a exercir a Girona varen passar pràcticament set anys.

Quan ja feia un mes que havia arribat, Manuel Cazorro encara va fer un últim intent per evitar quedar-se: es va presentar a la convocatòria per cobrir una vacant de catedràtic de «Ciencias, Zoografía de Moluscos y Zoofitos» que hi

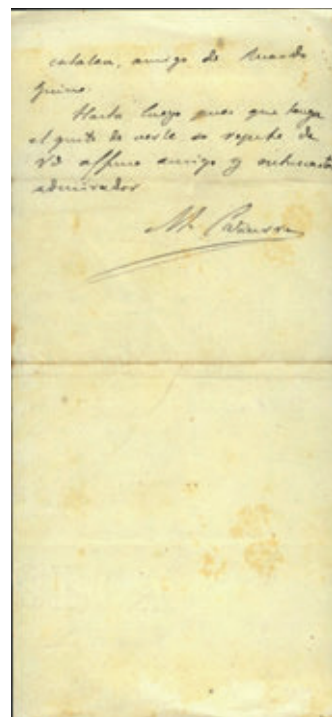
havia a la Universitat Central de Madrid. No se sap ben bé si va ser per qüestions acadèmiques o polítiques (manaven els conservadors), però el cas és que Cazorro no va guanyar la plaça i va haver-se de quedar a l'institut de Girona.

Un professor exigent

Havia fet durant anys el que no estava escrit per tal de retardar la seva incorporació a l'institut de Girona, però val a dir que, quan hi va arribar, va canviar l'actitud i va fer tot el possible per integrar-se a la societat i a l'institut, i es va lliurar d'una manera intensa a la seva tasca docent. En poc temps, Manuel Cazorro va saber guanyar-se l'estima de professors i alumnes del centre d'estudis. En l'àmbit pedagògic era molt ben valorat i va estimular l'interès per les ciències naturals entre els seus deixebles, anant més enllà del que eren estrictament les classes.

Va muntar en el centre un petit museu d'història natural i va portar a terme una tasca de recerca encomiable, plasmada en l'edició de diversos llibres, que li varen valer el reconeixement estatal. Durant aquells anys, Cazorro també va viatjar molt per tot Espanya, documentant nombroses espè-

Va ser inspector de les excavacions d'Empúries i el descobridor de la cova d'en Daina, a Romanyà de la Selva

AJUNTAMENT DE GIRONA. CRODÍ [JOSEP ESQUIROL PÉREZ]

12 Excavacions d'Empúries
Carrer Porticat de la Ciutat Romana

cies i reunint una important col·lecció d'insectes, que més endavant donaria al Museu de Ciències de Madrid.

La seva curiositat i la capacitat de treball varen fer que Manuel Cazorro ultrapassés la seva feina a l'institut i s'interessés per altres temes com ara l'arqueologia i la prehistòria. Va ser inspector de les excavacions d'Empúries, dirigides per Emili Gandia sota les ordres de Josep Puig i Cadafalch. Va escriure nombroses monografies sobre ceràmiques descobertes en el jaciment. Tampoc li varen passar per alt els monuments megalítics, i va ser el descobridor de la cova d'en Daina, a Romanyà de la Selva.

El col·leccionisme, la seva gran afeció

Una altra activitat que conreava Manuel Cazorro era el col·leccionisme. Aquesta afeció, que va començar amb els insectes, es va anar estenent a altres camps i va culminar amb objectes arqueològics. El fet de ser l'inspector de les excavacions d'Empúries el va fer entrar en contacte amb vilatans cercatresors que anaven a gratar en el jaciment i rodalia, quan no hi havia ningú, per mirar si trobaven alguna cosa de valor que els permetés treure's un sobresou.

>> *Excavacions d'Empúries. Carrer porticat de la ciutat romana, 1900-1930. A sota, el vas ibèric pintat conegut com a «vas Cazorro».*

Aquests arqueòlegs furtius, quan trobaven alguna peça que els semblava que podia ser d'interès, la hi oferien a ell o a d'altres antiquaris. D'aquesta manera, Manuel Cazorro es va anar fent una col·lecció que, amb els anys, va arribar a ser prou important i que no es limitava als objectes trobats a Empúries, sinó que es completava amb destrals paleolítiques obtingudes de jaciments francesos, o amb conjunts de bronze de la Meseta, segons explica Josep Barberà i Farràs en un treball publicat en els *Annals* de l'IEG l'any 2005.

L'objecte més preuat que mai va tenir la col·lecció privada de Manuel Cazorro va ser el co-

negut «vas Cazorro», una gerra d'origen ibèric trobada a Empúries que, actualment, és una de les joies que es conserva en el Museu d'Arqueologia de Barcelona.

El «vas Cazorro» és molt important, perquè té la particularitat que s'hi pot apreciar una escena de caça (uns homes armats amb llances que volen abatre una peça). Aquest és un fet extraordinari, atès que, com deia Joaquim Botet i Sisó, «són molt pocs els vasos ibèrics pintats, que s'han trobat, en els que s'hi puguin veure representacions de figures humanes o animals».

L'objecte més preuat que mai va tenir la col·lecció privada de Manuel Cazorro va ser el conegut «vas Cazorro», una gerra d'origen ibèric trobada a Empúries

>> Carrer de Manuel Cazurro, Girona.

Un home compromès

Manuel Cazurro també es va implicar molt dins la societat civil. Va ser membre del Casino Gerundense, primer secretari i després bibliotecari de la Societat Econòmica d'Amics del País, i soci de l'Asociación Literaria de Girona, entitat organitzadora del Certamen Literario de Girona i editora de la *Revista de Girona*.

Pel que fa a la llengua, al cap de poc temps d'incorporar-se a la ciutat, Cazurro va aprendre el català, tant oral com escrit, i va mantenir una relació fluida amb intel·lectuals de l'època, com ara el farmacèutic Pere Alsius, els germans Joaquim i Marian Vayreda, el pintor Josep Berga, el periodista i escriptor republicà de la Bisbal Artur Vinardell Roig, l'historiador i polític Emili Grahit, l'arqueòleg i numismàtic Joaquim Botet i Sisó... També formà part de la Reial Societat d'Història Natural, que l'any 1904 es va encarregar de l'estudi dels volcans d'Olot. D'aquella època daten les estacions sismogràfiques de Girona i Olot. A finals de 1904 el varen nomenar vocal i conservador de la Comissió Provincial de Monuments de Girona.

L'any 1906 va assumir més responsabilitats a l'institut i va ser designat secretari. Mentre va ocupar aquest càrrec va dur a terme una profunda reestructuració del centre d'ensenyament.

Un catedràtic diferent dels altres

Manuel Cazurro era professor de l'institut, però el seu nivell intel·lectual, el prestigi, l'extensíssim currículum, els llibres publicats, els coneixements en diverses disciplines i la confiança de les autoritats estatals varen fer que se'l tingués en compte per a moltes iniciatives que depassaven estrictament la tasca docent. A tall d'exemple, Isabel Vallvé explica en el seu treball dels *Annals* que, a començaments de 1898, el governador civil va nomenar, a instàncies de l'Ajuntament de Barcelona, una comissió delegada a la província de Girona per tal de promoure la concurrència a la fira concurs agrícola, que s'havia de celebrar a la Ciutat Comtal. Manuel Cazurro en formava

Amb només 22 anys, Faquineto va ser destinat a Girona com a enginyer subaltern i es va integrar en un equip de treball que tenia per missió construir, primer, carreteres secundàries i provincials i, després, les de l'Estat

part com a vocal, en companyia d'altres personalitats.

Una altra dada que explica que Manuel Cazurro no era un catedràtic com els altres és el fet que, durant un temps, va viure amb la seva família a la Casa Pastors.

Bons contactes a Madrid

Mentre va ser a Girona, no va descuidar mai la seva relació amb Madrid. A la capital del regne, hi tenia molts bons contactes, tant en l'àmbit acadèmic com en el polític, sobretot amb la família liberal, i no els va desaproveitar. Així, el febrer de 1901, va ser nomenat apoderat de la Compañia Arrendataria de Tabacos, i el 1903 va entrar a la Junta Provincial de Sanitat.

El Ministeri d'Instrucció Pública el va designar, l'any 1904, membre de la comissió que havia de valorar la possible creació de l'Estació Marítima de Balears. El mateix any, es va constituir l'Extensió Universitària de Girona, i es va oferir a Manuel Cazurro formar part de la Junta, però el catedràtic va declinar acceptar aquesta responsabilitat. Estant a Girona, també va ser nomenat secretari de la Sociedad Española de Historia Natural.

Girona li dedica un carrer

Quan a l'inici del curs 1913-1914 Manuel Cazurro es va incorporar com a professor a un institut de Barcelona, va deixar totes les seves responsabilitats a Girona, excepte la vinculació que tenia amb les excavacions d'Empúries, que encara les va mantenir alguns anys.

En el ple de novembre de 1999 l'Ajuntament de Girona va decidir retre-li un reconeixement dedicant-li una via urbana compresa entre els carrers de Barcelona i de Reggio Emilia.

Quan l'Estat invertia a Catalunya

En acabar la Segona Guerra Carlina, el Govern de Madrid va iniciar a Catalunya una ambiciosa pla de construcció d'una extensa xarxa de carreteres, sota la direcció d'una junta especial que disposava també d'un pressupost específic a aquest efecte. El pla, que tenia diverses fases, també preveia actuacions a la façana marítima i a la xarxa ferroviària.

Amb el propòsit de tirar endavant aquest ambiciós projecte, l'Estat va enviar

a Girona diferents tècnics, que eren els encarregats de materialitzar sobre el terreny els plans del Govern. Un d'aquests experts que l'Administració central va desplaçar a la perifèria va ser l'enginyer José María Faquineto Ródenas.

Un home molt preparat

Malgrat que el cognom és d'ascendència italiana, José María Faquineto va néixer a Caravaca de la Cruz, província de Múrcia, el 16 de setembre de 1827. Quan només tenia tres anys, va quedar orfe de pare i mare i va ser criat pels seus avis materns. De ben petit va manifestar tenir una gran aptitud pels estudis i va destacar ben aviat en les assignatures de ciències, particularment en les matemàtiques.

Quan tot just era un adolescent, companys d'escola explicaven que algun dia que el professor havia faltat a classe ell l'havia substituït, i demostrava tenir uns notables coneixements de les diferents matèries i unes envejables qualitats pedagògiques.

El 1844, va deixar Múrcia i es va traslladar a Madrid, on va començar a estudiar la carrera d'enginyer de camins, canals i ports. Mentre va cursar aquests estudis, sempre va ser el primer de la seva promoció, excepte en el darrer any, que va ser el segon (el primer va ser Práxedes Mateo Sagasta, que més endavant seria un polític liberal de llarg recorregut). El 1849 es va llicenciar amb un expedient brillant.

Girona, el primer destí

Amb només 22 anys, tot just uns mesos després d'acabar la carrera, va ser destinat a Girona com a enginyer subaltern i es va integrar en un equip de treball que tenia per missió construir, primer, carreteres secundàries i provincials i, després, les de l'Estat. En aquells primers anys de treball en el Departament d'Obres Públiques a Girona va haver de superar, com va poder, moltes dificultats derivades de la deficient organització que el Ministeri tenia en aquesta demarcació. Bàsicament, manca de personal especialitzat i falta de material adequat per poder realitzar les obres.

La seva bona feina li va valer el reconeixement dels seus superiors; per això, quan el 1857 finalment es va reorganitzar el Ministeri, i es van crear les je-

AJUNTAMENT DE GIRONA. CRD [JOSEP MARTÍ BURCH]

>> *El mercat de bestiar a l'Areny. En segon terme, el pont de Pedra, sobre el riu Onyar. 1902-1910. Faquineto en va fer el projecte final.*

faturas provinciales en substitució dels antics districtes que configuraven la divisió territorial, a José María Faquineto se'l va nomenar primer cap provincial del Departament d'Obres Públiques (llavors anomenat *de Foment*) a Girona. Aquest càrrec el va exercir fins al 1859, quan va deixar Girona i va abandonar, provisionalment, la funció pública per passar a treballar a una empresa privada, dedicada a construir línies fèrries a l'Estat i a l'estranger.

Actuacions de Faquineto a la demarcació

En els deu anys que José María Faquineto va ser a Girona, es podrien comptar amb els dits d'una mà les obres públiques en les quals no va intervenir; va participar en gairebé totes. Per esmentar-ne alguna de les més signifi-

L'any 1858, Faquineto ja havia rebut la Cruz de Caballero de Carlos III com a reconeixement a la gran labor que havia realitzat en la construcció del pont de Pedra, que es va acabar quan ell tenia només 29 anys

catives, direm que va fer el projecte de les carreteres Figueres-Roses, Girona-Palamós i Vic-Ripoll, i va participar en l'execució de totes tres.

Mentre era a Girona, l'enginyer de Caravaca de la Cruz va prendre part també en comissions bilaterals Espanya-França, constituïdes per resoldre petits conflictes fronterers i en un grup de treball que es va crear per tal d'estudiar el pas del tren entre Perpinyà i Figueres a través dels Pirineus.

Una de les actuacions més memorables per què és recordat, és per la construcció del pont d'Isabel II, més conegut com a pont de Pedra, a Girona. Aquest pont, que en el seu temps formava part de la carretera nacional que unia Madrid amb França, va substituir-ne un altre que havia estat construït al segle XIV i que era conegut amb el nom de pont de Sant Francesc.

El projecte inicial va ser signat per l'enginyer Constantino Germán el 1849, però la construcció va patir molts endarreriments i va tardar set anys a acabar-se. Per diferents motius, els treballs, que es varen iniciar el 1850, sota la direcció de l'enginyer Victor Martí, varen quedar aturats el 1852 quan tot just se n'havien aixecat els pilars. Dos anys més tard, l'Administració de l'Estat va confiar la represa de les obres a José María Faquineto, el qual va ser l'enginyer que va refer el projecte primigeni i que, finalment, va acabar el pont.

1910. AJUNTAMENT DE GIRONA. CROU [POMPEU PRAT, ED.]

>> **Pont vell de Besalú. Les obres d'aquest pont s'inicien el 1854 sota les ordres de Faquineto. A l'esquerra, portada de la Revista de Obras Públicas (1889) dedicada a José María Faquineto un any després de la seva mort.**

Una obra emblemàtica Fins a mitjan segle XIX, a l'Estat espanyol, l'organització i la gestió d'ajudes a la navegació no estaven unificades i depenien de diverses administracions. Així, mentre els ports importants eren gestionats per l'Autoritat de Marina, la resta d'instal·lacions portuàries depenien principalment dels ajuntaments o d'altres administracions locals.

Aquest fet, que tot sovint duia a confusions entre els navegants, el va voler resoldre el 1851 el primer ministre O'Donell, quan va unificar totes les competències i les va cedir al Ministeri de Foment, que va elaborar un pla que tenia per objectiu modernitzar i garantir una navegació marítima segura.

Aquest pla, que va ser conegut amb el pompós nom de Plan General del Alumbrado Marítimo de Costas y Puertos de España e Islas Adyacentes, es va executar en dues fases. A la primera etapa, que va anar de 1852 a 1868, a les comarques gironines es varen construir quatre fars: el del cap de Creus (1853), el de Sant Sebastià (1857), el de Palamós (1865) i el de les illes Medes, que va ser inaugurat el mes de juny de 1868.

José María Faquineto va participar en els dos primers, que val a dir que són els més importants. El projecte definitiu de Sant Sebastià de la Guarda va ser elaborat exclusivament per ell i, encara avui, és el far més important de Catalu-

nya i un dels que tenen més abast lumínic a escala mundial. Òbviament, és el que té més potència de l'Estat (es veu a 32 milles nàutiques) i té la qualificació de Gran Far de Primer Ordre.

Un home influent i respectat Malgrat la seva joventut, José María Faquineto era un home influent i respectat a la ciutat, i les seves opinions es tenien molt en compte en molts àmbits, més enllà del seu prestigi professional. Els anys que va ser a Girona, va ser membre del Casino i de la Societat Econòmica d'Amics del País.

El 1857, va ser una de les cinc personalitats que varen formar part de la comissió, creada per l'alcalde Marià

Hernández i de Nogués, encarregada d'elaborar un informe per lliurar al governador civil en el qual li exposaven la necessitat que tenia la ciutat de comptar amb un nou teatre.

La plaça del Gra Parlant de la transformació del barri del Mercadal, Jaume Fabre explicava, en un article publicat l'any 1985 a la *Revista de Girona*, que José María Faquineto va voler participar en un debat que a mitjan segle XIX era molt viu a Girona, quan es discutia sobre què calia fer amb els terrenys que havien quedat alliberats amb l'enderrocament del convent de Sant Francesc.

Tot i que ell era enginyer, l'11 de febrer de 1857 va trametre una carta a l'Ajuntament en què feia unes consideracions urbanístiques que, anys després (1861), varen ser preses en consideració per l'arquitecte municipal Bru Barnoya. Deia José María Faquineto: «No es fácil proyectar para Gerona una plaza que sea céntrica y reúna todas las condiciones exigidas». I feia la següent proposta: «El mejor lugar, es urbanizar para los granos la plaza de San Francisco [...] y dedicar la de San Agustín a verduras».

Una proposta irrefutable José María Faquineto s'hi trobava bé, a Girona, on gaudia d'un gran presti-

El projecte definitiu del far de Sant Sebastià de la Guarda va ser elaborat exclusivament per ell, i encara avui és el far més important de Catalunya i un dels que tenen més abast lumínic a escala mundial

>> Vista parcial de la plaça del Gra, posteriorment avinguda de Sant Francesc, 1905-1911. A la dreta, la Encomienda de Isabel la Católica.

gi professional i un notable reconeixement social. No tenia cap ganes de deixar la ciutat, però a mitjan 1859 va rebre una oferta de treball del marquès de Salamanca i comte de los Llanos que no va poder rebutjar.

Amb només 32 anys, Faquineto aquí ja havia tocat sostre. Era el cap d'obres públiques a la demarcació, havia construït ponts, carreteres i fars, i ara, José de Salamanca, un empresari d'èxit en el camp de la construcció, la banca i les comunicacions, li proposava que es posés al capdavant de la seva divisió ferroviària.

Es tractava de construir noves línies de tren, tant a Espanya com a l'estranger. Encara que Girona l'atreia, la proposta del marquès de Salamanca era un repte massa potent i a la vegada una gran oportunitat que, com a enginyer, no podia desaprofitar. Per això, va deixar la ciutat i va decidir vincular la resta de la seva vida professional al món dels trens. Primer, en l'esfera privada i, després, tornant de nou a l'administració.

Retorn a l'empresa pública

Després de passar cinc anys treballant a l'empresa privada, construint línies fèrries (entre d'altres, la Saragossa-Pamplona-Altsasu), l'abril de 1864 es va reintegrar al servei de l'Estat i va acceptar el nomenament de cap superior

de la divisió de ferrocarrils de Barcelona. Des d'aquesta responsabilitat també va tenir contacte amb Girona, com quan, sota la seva inspecció, es varen realitzar les obres de la línia Granollers - Sant Joan de les Abadesses.

El 21 d'abril de 1865 va patir un aparatós accident que va estar a punt de costar-li la vida. Mentre estava inspeccionant unes vies, entre les estacions de l'Empalme i Maçanet-Massanes, la seva locomotora va xocar frontalment amb un comboi de càrrega que circulava en direcció contrària. Com a conseqüència, va rebre un cop molt violent al cap, que el va deixar inconscient algunes hores. Malgrat que en un primer moment es va témer per la seva vida, finalment es va poder recuperar.

José María Faquineto va rebre molts reconeixements. D'entre els que tenen a veure amb la seva tasca a les comarques gironines, destaquem la Encomienda de Isabel la Católica

Distincions a dojo

Al llarg de la seva dilatada vida professional, José María Faquineto va rebre molts reconeixements. D'entre els que tenen a veure amb la seva tasca a les comarques gironines, destaquem la Encomienda de Isabel la Católica, distinció que li varen donar pel seu zel a la divisió de ferrocarrils, com a compensació del perill que va córrer executant un acte de servei en una de les línies fèrries de la seva jurisdicció.

L'any 1858, ja havia rebut la Cruz de Caballero de Carlos III com a reconeixement a la gran labor que havia realitzat en la construcció del pont de Pedra, que es va acabar quan ell tenia només 29 anys. Dos anys abans, el cap de districte de Catalunya ja l'havia proposat per a una condecoració «por el celo y la inteligencia demostrados en el establecimiento del alumbrado marítimo en la provincia de Gerona».

Quan s'acompleixen 120 anys de la incorporació de Manuel Cazorro a l'institut de Girona i 190 del naixement de José María Faquineto, és un bon moment per recordar la trajectòria de dos personatges que, tot sabent-se en trànsit, estimaren la ciutat i varen acabar deixant la seva empremta a les comarques gironines.

Joan Barbarà
és estudiós de la cultura.